

อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทย Phra Chen Duriyanga's Influence on Western Music Education in Thailand

บพิตร คำหัน¹ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี² และ ไพศาล สุวรรณน้อย³
Bopit Khawhan,¹ Chalernsak Pikulsri² and Paisan Suwannoi³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบในระบบแบบนอกระบบ และแบบตามอัธยาศัยในประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ และศึกษาเอกสาร โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์คำศัพท์ดนตรี ได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยวิธีตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา แล้วเชื่อมโยงข้อมูลให้สอดคล้องตามประเด็นที่ศึกษา หาความสัมพันธ์ของข้อมูล หาความหมาย และตีความเพื่อหาข้อสรุปแต่ละประเด็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) อิทธิพลต่อการศึกษาดนตรีแบบในระบบ ได้แก่ อิทธิพลด้านนโยบาย และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ อิทธิพลด้านการบัญญัติศัพท์เฉพาะทางดนตรีที่มีต่อสถาบันการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาของไทย 2) อิทธิพลต่อการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบ ได้แก่ อิทธิพลด้านการสอนดนตรี ปรับปรุงวงดนตรีของกรมศิลปากร และดุริยางค์ตำรวจ 3) อิทธิพลต่อการศึกษาดนตรีแบบตามอัธยาศัย ได้แก่ การเปิดโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย การอบรมสั่งสอนทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลงให้ลูกศิษย์ ได้แก่ สง่า อารัมภีร์ และพันจำอากาศเอก มนัส ปิตุสานต์

คำสำคัญ : พระเจนดุริยางค์ ; อิทธิพล ; การศึกษาดนตรี

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Doctoral Student in Department of Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Associate Professor, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Assistant Professor, Faculty of Education, Khon Kaen University

ABSTRACT

The objective of this study is to investigate the influence of Phra Chen Duriyanga on the formal, non - formal and informal education systems in Western Music in Thailand. The study used qualitative research methods by historical approach and documentary approach and interviewed two key informants. The instruments used in data collection were an interview guide and a music terminology analysis form. The reliability was checked by data triangulation method. Data were analyzed by classification according to the issues under study; and then the data were linked in a consistent manner.

The findings were as follows: 1) Influence on music education in the formal system included influence on the policy and approaches to learning and teaching management of the Royal Thai Air Force Music School, as well as influence on the music word coinage for institutions of basic education and higher education in Thailand. 2) Influence on music education in the non-formal system included influence on teaching of music and improving the music band of Fine Arts Department and the Police Orchestra. 3) Influence on music education in the informal system included opening of the first private music school in Thailand, training and teaching music theory, and composing music for his students such as Sa-nga Aramphree and Chief Master Sergeant of the Air Force Manas Pitisan.

Keywords : Phra Chen Duriyanga ; Influence ; Western Music ; Music Education

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการศึกษาดนตรี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาแบบในระบบ การศึกษาแบบนอกระบบ และการศึกษาแบบตามอัธยาศัย สำหรับการจัดการศึกษาดนตรีแบบในระบบนั้นเป็นการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่อยู่ในหลักสูตรภาคบังคับจนถึงระดับวิชาชีพดนตรีในอุดมศึกษา มีหลักสูตรในกลุ่มวิชาดนตรีที่อิงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9 10 11 กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ซึ่งรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดนตรีเป็นวิชาหนึ่งที่ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างทั่วถึง รวมไปถึงสถาบันดนตรีในระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดการพัฒนาวงการวิชาชีพทางดนตรีมากขึ้น ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2555) เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ฯลฯ

อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาเน้นเอกสารตำราวิชาการทางดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับดนตรีตะวันตกยังไม่แพร่หลายมากนัก ซึ่งส่วนมากจะเป็นตำราภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการยากที่สังคมไทยจะสามารถศึกษาเข้าใจได้ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ซึ่งเป็นนักวิชาการทางดนตรีคนแรกๆ ที่ได้จัดทำเอกสารตำราทางทฤษฎีดนตรีเผยแพร่ไปสู่สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ

โดยเริ่มเขียนตำราทางทฤษฎีดนตรีตะวันตกเล่มแรกในปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา จนกระทั่งปี พ.ศ.2497 และปัจจุบันบางสถาบัน การศึกษายังคงใช้ตำราดนตรีของพระเจนดุริยางค์ในการเรียนการสอน เช่น โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ เป็นต้น (โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ, 2559) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตก สำหรับการศึกษาแบบในระบบของประเทศไทย

สำหรับการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบนั้น มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551) ซึ่งสถาบันที่มีการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบที่สำคัญนั้น ได้แก่ วงดุริยางค์สากลกรมศิลปากร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2454 แต่เดิมเรียกว่าวงเครื่องสายฝรั่งหลวง และกองดุริยางค์ตำรวจ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2493 ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐเป็นกรมกองที่รับสมัครบุคคลเข้ารับราชการตำแหน่งนักดนตรี เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการออกแสดงดนตรีในพิธีสำคัญของหน่วยงานที่สังกัดและในโอกาสสำคัญของทางภาครัฐเพื่อเชิดชูเกียรติของประเทศชาติ (ทิมา โพธิเวส, สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2558) โดยวงดุริยางค์สากลกรมศิลปากรเมื่อครั้งที่มีชื่อว่า “วงเครื่องสายฝรั่งหลวง” สังกัดกรมมหรสพนั้น

พระเจนดุริยางค์เป็นผู้ควบคุมวงและพัฒนางานดนตรีจน มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ (มนตรี ตราโมท, 2516) สำหรับกองดุริยางค์ตำรวจนั้น พระเจนดุริยางค์เป็นผู้บุกเบิกและร่วมก่อตั้งในสมัยของพลตำรวจเอกชาติ ตระกาลโกศล เป็นอธิบดีกรมตำรวจในปี พ.ศ.2493 ได้เชิญพระเจนดุริยางค์มาก่อตั้งวงดุริยางค์ตำรวจจนสามารถออกบรรเลงสู่สาธารณะชนและมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับในปัจจุบัน

การศึกษาดนตรีแบบตามอัธยาศัยนั้น เป็นการศึกษาตามความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยศึกษาจากบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับหลักสูตร หรือระยะเวลาในการศึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการที่จะเลือกเรียนดนตรีตามที่ตนเองสนใจ มีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงจำนวนมากที่ได้เรียนดนตรีกับพระเจนดุริยางค์ ในรูปแบบการเรียนแบบตามอัธยาศัย ด้วยการไปขอวิชาความรู้จากพระเจนดุริยางค์เกี่ยวกับการประพันธ์เพลงอาทิ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และสง่า อาร์มกริ์ ทั้งสองท่านสามารถประพันธ์เพลงที่มีชื่อเสียงจนได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทยสากล ทั้งสองท่านได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนแบบตามอัธยาศัยจากพระเจนดุริยางค์ไปประยุกต์ใช้ เป็นการสะท้อนถึงอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอก มนัส ปิติสานต์ และสง่า อาร์มกริ์

ในปัจจุบันนี้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาดนตรี มีนักวิชาการทางดนตรีได้ไปศึกษาดนตรีตะวันตกจากต่างประเทศมากขึ้น ทำให้มีตำราวิชาการทางดนตรีมากขึ้นตามไปด้วย ตลอดจนแบบเรียนทางดนตรีที่เกี่ยวกับดนตรีตะวันตกที่ผลิตขึ้นโดยสำนักพิมพ์หลายแห่ง จนทำให้ชื่อเสียงและผลงานทางวิชาการดนตรีอันทรงคุณค่า ของพระเจนดุริยางค์ฐานะผู้วางรากฐานทางดนตรีสากลของประเทศไทยเริ่มถูกลืมเลือนไปตามกาลเวลา ทั้งที่ในอดีตที่ผ่านมาพระเจนดุริยางค์ได้สร้างคุณูปการต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทยมากมายมาอย่างต่อเนื่อง จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกของไทย โดยศึกษาในรูปแบบการศึกษาแบบในระบบการศึกษา แบบนอกระบบ และการศึกษาแบบตามอัธยาศัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตก ที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบในระบบแบบนอกระบบ และแบบตามอัธยาศัยในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษา 3 ระบบ ได้แก่ 1.1) รูปแบบการจัดการศึกษาดนตรีแบบในระบบ 1.2) รูปแบบการจัดการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบ และ 1.3) รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นลูกศิษย์ที่เคยศึกษาดนตรีกับพระเจนดุริยางค์ตั้งแต่ปีพ.ศ.2485 ได้แก่ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ พันตำรวจโท ดร.ทีฆา โพธิเวส

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research Approach) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research Approach) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกแบบในระบบ แบบนอกระบบ และแบบตามอัธยาศัย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดนตรีแบบในระบบทำการคัดเลือกแบบเจาะจง ดังนี้
 - 1.1 โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ พบว่าในปัจจุบันยังคงใช้การใช้ตำราของพระเจนดุริยางค์ในการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรี มีหลักสูตรการเรียน พันธกิจและนโยบายตามที่พระเจนดุริยางค์ได้วางรากฐานไว้
 - 1.2 โรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ใช้แบบเรียนในกลุ่มสาระศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ ที่อิงหลักสูตรมาจากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปรับปรุงพ.ศ.2551 จำนวน3เล่ม ได้แก่ 1)หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี ช่วงชั้นที่ 1 2 และ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ 2) ชุดปฏิรูปการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาที่ 4-6 สำนักพิมพ์ประสานมิตร และ 3)คู่มือการสอนดนตรีนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3 และ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ทุกเล่มได้รับการอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้สอนในโรงเรียน

1.3 ระดับอุดมศึกษา ได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงดังต่อไปนี้ 1) ตำราการประสานเสียงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์ (เฉลย ภูมิพันธุ์, 2530) ใช้สอนวิชาการประสานเสียงสำหรับสถาบันการศึกษา กลุ่มมหาวิทยาลัยอีสานใต้ ได้เผยแพร่และได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ในปี พ.ศ.2530 โดยได้อ้างอิงเนื้อหาจากตำราของพระเจนดุริยางค์และมีการใช้ศัพท์ที่บัญญัติโดยพระเจนดุริยางค์ 2) ตำราการประสานเสียงของผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรจง ชลวิโรจน์ (บรรจง ชลวิโรจน์, 2542) ใช้สอนนักศึกษาดนตรี สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และผ่านการตรวจสอบจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการในปี พ.ศ.2542

1.3 ตำราทฤษฎีดนตรีตะวันตกของศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์ (ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์, 2546) ซึ่งได้เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำหน่ายเมื่อปี พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 4

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบที่พระเจนดุริยางค์เคยสอนดนตรี ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ วงดุริยางค์สากลกรมศิลปากร และกองดุริยางค์ตำรวจ เนื่องจากทั้งสองหน่วยงานเป็นกรม กอง ที่ไม่ได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนดนตรีที่มีหลักสูตรการเรียนการสอน

3. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาดนตรีแบบตามอัธยาศัย ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และสง่า อารัมภีร์ เนื่องจากทั้งสองท่านเป็นลูกศิษย์ที่ได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงดนตรีไทยสากลในปี พ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2555 ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการเก็บข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) จากลูกศิษย์ที่เคยเรียนดนตรีจากพระเจนดุริยางค์ ได้แก่ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ พันตำรวจโท ดร.ทิฆา โพธิเวส ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหาและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. แบบวิเคราะห์คำศัพท์ทางดนตรีตะวันตก โดยจัดหมวดหมู่คำศัพท์ทางดนตรีตามแนวคิดองค์ประกอบทางดนตรีตะวันตกของ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์ (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2557) โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตำราและแบบเรียนทางดนตรีตะวันตกที่ใช้ในระดับอุดมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยทำการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ตำราหลักการประสานเสียงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์ ตำราการประสานเสียงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ บรรจง ชลวิโรจน์ ตำราทฤษฎีดนตรีโดยศาสตราจารย์ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์ และหนังสือสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ดนตรีและนาฏศิลป์ ในช่วงชั้นที่ 2 และ 3 โดยได้เสนอแบบรายการสำรวจการใช้คำศัพท์ทางดนตรีและเนื้อหาทางดนตรีของตำราดังกล่าว เพื่อเปรียบเทียบกับตำราดนตรีของพระเจนดุริยางค์ จำนวน 6 เล่ม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและประเด็นที่ศึกษาจากนั้นจึงนำไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของเครื่องมือได้ทำการรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยใช้หลักการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ทำการเก็บข้อมูลซ้ำภายใต้บริบทความแตกต่างด้านบุคคล สถานที่ และเวลา หลังจากการสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้ทำเอกสารส่งให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง และผลได้รับคือการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบในระบบ ได้แก่

1) เก็บรวบรวมข้อมูลของโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ด้วยวิธีการค้นคว้าเอกสาร และสัมภาษณ์จากพันตำรวจโท ทิฆา โพธิเวส อดีตสารวัตรแผนกดุริยางค์ตำรวจ กองสวัสดิการกรมตำรวจ พ.ศ.2529-2532 ในวันที่ 12-14 มีนาคม พ.ศ.2557 และวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2558 และสัมภาษณ์พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะและการแสดง (ดนตรีสากล) ประจำปี พ.ศ.2555 ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 โดยทั้งสองท่านเป็นลูกศิษย์ที่เคยเรียนดนตรีกับพระเจนดุริยางค์โดยตรงและยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

2) เก็บรวบรวมข้อมูลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทำการรวบรวมแบบเรียน ตำรา และคู่มือที่พระเจนดุริยางค์ ได้แต่ง แปลและเรียบเรียง เพื่อเผยแพร่ในองค์กรและจำหน่ายตำราและแบบเรียนทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่เขียนขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2476-2504 จำนวน 6 เล่ม โดยรวบรวมจากอาจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล ซึ่งได้สะสมแบบเรียนของพระเจนดุริยางค์ วันที่ 30 กุมภาพันธ์

พ.ศ.2556 ทำการรวบรวมแบบเรียนกลุ่มสาระศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์จากครูสอนวิชาดนตรี โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร และครูดนตรี โรงเรียนหัวโนนตาลวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ 25-27 เมษายน พ.ศ.2560 นอกจากนี้ยังได้สั่งซื้อแบบเรียนของพระเจนดุริยางค์ผ่านทางเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ ในวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2559 จากร้านหนังสือลูทอง (2559) และร้านสยามบรรณาคม (2559)

3) เก็บรวบรวมข้อมูลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษา รวบรวมจากห้องสมุดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 1-2 มกราคม พ.ศ.2557 ได้รับความอนุเคราะห์ตำราดนตรีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2553

2. เก็บรวบรวมข้อมูลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบ ได้แก่ ทำการสืบค้นเอกสารและชีวประวัติของพระเจนดุริยางค์ในขณะที่ยังรับราชการที่กรมศิลปากร และลูกศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ที่เคยรับราชการที่กรมศิลปากร และดุริยางค์ตำรวจ ทำการสัมภาษณ์พันตำรวจโท ดร.ทีฆา โพธิเวส วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2557 และสืบค้นเอกสารประวัติดุริยางค์ตำรวจ

3. การศึกษาอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบตามอัธยาศัย โดยทำการสัมภาษณ์ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 และศึกษาชีวประวัติของสง่า อารัมภีร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและตำรา มาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่จะศึกษาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลเอกสารอื่น เช่น ตำรา งานวิจัย และข้อมูลจากพันตำรวจโท ดร.ทีฆา โพธิเวส พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ จากนั้นทำการเชื่อมโยงประเด็นที่สอดคล้องกัน นำมาหาความหมาย และทำการสรุปข้อมูล

2. การสำรวจการใช้คำศัพท์ทางดนตรีนั้น ได้รวบรวมคำศัพท์ทางดนตรีที่พระเจนดุริยางค์ได้บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยจำนวน 894 คำ (บพิตร เค้าหัน, 2560) นำมาจัดหมวดหมู่ตามแนวคิดองค์ประกอบทางดนตรีตะวันตก จากนั้นรวบรวมคำศัพท์ดนตรีในตำราดนตรีระดับอุดมศึกษาและแบบเรียนทางดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดหมวดหมู่คำศัพท์ทางดนตรีที่ใช้ตรงกันกับตำราของพระเจนดุริยางค์ และทำการจำแนกตามหมวดหมู่คำศัพท์ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้แล้ว

สรุปผลการวิจัย

1. อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบในระบบ

1.1 อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ จากการที่พระเจนดุริยางค์ได้ปฏิบัติราชการที่กองดุริยางค์ทหารอากาศตั้งแต่ปี พ.ศ.2483-2486 ได้วางรากฐานทางดนตรีและการศึกษาดนตรีตะวันตกให้กับโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศยังได้รับอิทธิพลแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนและวางแผนดำเนินงานตามแนวทางที่พระเจนดุริยางค์วางรากฐานให้และที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก นอกจากนี้ทางโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศยังได้ใช้ตำราแบบเรียนของพระเจนดุริยางค์เป็นหลักในการศึกษาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นจนถึงขั้นสูง อีกทั้งในการจัดกิจกรรมดนตรีนอกเหนือจากการเรียนการสอนในโรงเรียนแล้ว ทางโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศยังมีโครงการร่วมกันกับมูลนิธิพระเจนดุริยางค์จัดคอนเสิร์ตหารายได้สมทบมูลนิธิเป็นประจำทุกๆ ปี ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการเรียนการสอนดนตรีตะวันตกในโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ

1.2 อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ปรากฏในรูปแบบของเอกสารแบบเรียนที่ใช้ในการสอนกลุ่มสาระเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ ในหลายสำนักพิมพ์ ทั้งแบบเรียนที่อิงหลักสูตรที่มาจากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2551 โดยทุกช่วงชั้นปรากฏการนำศัพท์ที่พระเจนดุริยางค์ได้บัญญัติศัพท์ ทับศัพท์ และศัพท์ที่ผสมผสานระหว่างคำไทยกับคำต่างประเทศ ตลอดจนประวัติของพระเจนดุริยางค์ และประวัติเพลงชาติไทยซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์โดยพระเจนดุริยางค์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย กลุ่มสาระดนตรี ได้รับอิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ในการนำคำศัพท์ และประวัติศาสตร์ของพระเจนดุริยางค์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีทุกช่วงชั้น

1.3 อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในระดับอุดมศึกษา พบว่า อยู่ในรูปแบบตำราเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกและวิชาการประสานเสียง โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตำราทฤษฎีดนตรีและตำราการประสานเสียงจำนวน 3 เล่ม ได้แก่

1.3.1 ตำราการประสานเสียงเขียน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์ อดีตอาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกดนตรีศึกษา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ พ.ศ.2530 ได้เขียนตำราการประสานเสียงโดยใช้คำศัพท์ที่พระเจนดุริยางค์ได้บัญญัติศัพท์ ทับศัพท์ และผสมระหว่างคำภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

1.3.2 ตำราการประสานเสียงเขียน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ บรรจง ชลวิโรจน์ อดีตอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ.2542 ได้เขียนตำราการประสานเสียงโดยใช้คำศัพท์ที่พระเจนดุริยางค์ได้บัญญัติศัพท์ ทับศัพท์ และผสมระหว่างคำภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

1.3.3 ทฤษฎีดนตรี โดย ศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2546 ได้เขียนตำราทฤษฎีดนตรี โดยใช้คำศัพท์ที่พระเจนดุริยางค์ได้บัญญัติศัพท์ ทับศัพท์ และผสมระหว่างคำภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศเช่นกัน

2. อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบนอกระบบ

2.1 อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในกรมศิลปากร พระเจนดุริยางค์ ได้เป็นผู้วางรากฐานและพัฒนาดุริยางค์ของกรมศิลปากรตั้งแต่ยังเป็นวงเครื่องสายฝรั่งหลวง สังกัดกรมมหรสพ ในปี พ.ศ.2460 จนกระทั่งโอนย้ายมาสังกัดกรมศิลปากร ในปี พ.ศ.2477 และได้เปลี่ยนชื่อเป็นวงดนตรีสากล กรมศิลปากร ซึ่งยังคงปรากฏในปัจจุบันของกองการสังคีตกรมศิลปากร (พระเจนดุริยางค์, 2497)

2.2 อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในดุริยางค์ตำรวจ พระเจนดุริยางค์ได้วางรากฐานตั้งแต่เมื่อครั้งที่พลตำรวจเอกหลวงชาติตระการโกศลเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ในปี พ.ศ.2493 จนถึงสมัยของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ในปี พ.ศ.2494 โดยพระเจนดุริยางค์ได้ไปทำหน้าที่สอนและปรับปรุงวง ได้เสนอแนะในการจัดตั้งวงโยธวาทิตของกรมตำรวจ จนสามารถออกบรรเลงได้ (ทีฆา โพธิเวส, สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2558) จึงนับว่าพระเจนดุริยางค์เป็น ผู้วางรากฐานและมีอิทธิพลต่อดุริยางค์ตำรวจอย่างมาก

3. อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีแบบตามอัธยาศัย

3.1 การวางรากฐานทางการศึกษาดนตรีตะวันตกรูปแบบโรงเรียนเอกชนของพระเจนดุริยางค์ โดยได้ก่อตั้งโรงเรียน

ดนตรีเอกชนขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ.2477 ชื่อว่า “วิทยาสากลดนตรีสถาน” ทำการสอนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เวลา 17.00-19.00 น. วิชาที่เปิดสอนในโรงเรียนวิทยาสากลดนตรีสถาน ได้แก่ วิชาปฏิบัติเครื่องดนตรี วิชาโสตประสาทและการบันทึกโน้ตสากล วิชาการประสานเสียง เป็นต้น (พระเจนดุริยางค์, 2497) มีลูกศิษย์จากวงเครื่องสายฝรั่งหลวง ที่ติดตามไปเรียนที่โรงเรียนวิทยาสากลดนตรีสถานหลายคน ได้แก่ เอื้อ สุนทรสนาน สรี ยงยุทธ มนต์รี ตราโมท ต่อมาในปี พ.ศ.2479 ซึ่งโรงเรียนวิทยาสากลดนตรีสถานเปิดกิจการได้เพียง 2 ปีเศษ ก็ต้องยกเลิกกิจการลงเมื่อมีคำสั่งจากกรมศิลปากรให้พระเจนดุริยางค์ไปศึกษาดูงานต่างประเทศเป็นเวลา 10 เดือน

3.2 จากการอบรมสั่งสอนวิชาดนตรีและการประพันธ์เพลงให้กับลูกศิษย์ที่บ้านของพระเจนดุริยางค์ซึ่งเป็นการสอนดนตรีแบบตามอัธยาศัย เป็นไปตามความต้องการของลูกศิษย์และสอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือประกอบอาชีพทางดนตรีได้จนประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับ ได้แก่ สง่า อารัมภีร์ และพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ (มนัส ปิติสานต์, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2558)

อภิปรายผลการวิจัย

1. อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษา แบบในระบบ

การศึกษาดนตรีแบบในระบบนั้น พระเจนดุริยางค์ได้วางรากฐานทางการเรียนการสอนดนตรีตั้งแต่นักเรียนดุริยางค์รุ่นที่ 1 และพระเจนดุริยางค์เป็นผู้สอนด้วยตัวเอง ในปัจจุบันนี้โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศยังคงทำตามปณิธานของพระเจนดุริยางค์ที่ได้วางไว้ให้กับโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ โดยผลักดันให้ดำเนินการเปิดโรงเรียนดนตรีเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจและมีคุณสมบัติเหมาะสม เข้าศึกษาในโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ มีการจัดบริเวณสถานศึกษาอย่างเหมาะสม มุ่งเน้นในสาขาวิชาดนตรี อย่างเข้มข้น ควบคู่ไปกับการเรียนในวิชาสามัญ (โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ, 2559) ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงปณิธานและอิทธิพลที่พระเจนดุริยางค์ได้วางรากฐานให้กับโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศได้เป็นอย่างดี สำหรับหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยและสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการศึกษาด้านดนตรีตะวันตกนั้น พบว่า เอกสารตำราและแบบเรียนที่ใช้มีการนำคำศัพท์ทางดนตรีที่พระเจนดุริยางค์เป็นผู้บัญญัติศัพท์ ทับศัพท์ และใช้คำผสมผสานระหว่างภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมาใช้ประกอบเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตก ซึ่งล้วน

สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพระเจณดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาแบบในระบบ โดยพระเจณดุริยางค์ได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาการศึกษาคนตรีตะวันตก ในประเทศไทยให้เจริญเทียบเท่าอารยะประเทศตะวันตก ตามกระแสแนวคิดนิยมความทันสมัย (Modernism) ในสังคมไทย โดยที่พระเจณดุริยางค์ได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคนตรีตะวันตกในประเทศไทยทั้งทางด้านการพัฒนาวงดนตรีและวิชาการทางดนตรี ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 9 ล้วนเป็นไปเพื่อให้มีความเป็นอารยะมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกับหลายๆ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งสะท้อนกระแสแนวคิดนิยมความทันสมัยที่ต้องการจะพัฒนาคนตรีตะวันตกของประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรือง เท่าทันประเทศที่ได้อำนาจเป็นอารยะ โดยพระเจณดุริยางค์น่าจะมีความเชื่อว่าความเจริญของคนตรีตะวันตกในประเทศไทยนั้น คือสิ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง แสดงถึงความศิวิไลซ์ (Civilization) ความมีศักดิ์ศรีเทียบเท่าอารยะประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ ชญาวัต ปัญญาเพชร (2557) ซึ่งได้ศึกษาศิลปะร่วมสมัยไทยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคม ในทศวรรษที่ 1990 ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดนิยมความทันสมัยของชนชั้นสูงของสยามในยุคหลังอาณานิคมไว้ว่า ความต้องการทัดเทียมเจริญก้าวหน้าอย่างตะวันตกของชนชั้นสูงชาวสยามเพื่อเข้าสู่ประชาคมโลก จึงพยายามสร้างความคิดตรรกะและค่านิยมต่างๆ เช่นเดียวกันกับเจ้าอาณานิคมตะวันตก คือความศิวิไลซ์ โดยการทำบ้านเมืองพัฒนา ก่อให้เกิดความทันสมัย นอกจากนี้ กระบวนการทำให้ทันสมัย (Modernization) ที่เกิดขึ้นจากชนชั้นสูงยังแฝงด้วยการเปรียบเทียบกับคนอื่นทั้งภายในสังคมตนเองและยุโรป เพื่อเป็นการรู้จักสถานะของตนเอง

2. อิทธิพลของพระเจณดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาคนตรีแบบนอกระบบ

การศึกษาแบบนอกระบบเป็นระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าการศึกษาแบบในระบบ แม้ว่าวงดนตรีสากล กรมศิลปากรและวงดนตรีดุริยางค์ตำรวจที่ พระเจณดุริยางค์ก็ได้ถ่ายทอดความรู้ จนวงดนตรีมีความเจริญก้าวหน้าก็ตาม ยังคงเป็นเพียงภาพสะท้อนหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับกระแสตะวันตกนิยม (Westernization) ที่เริ่มแพร่หลายในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา จนถึงยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการสร้างกระแสชาตินิยม โดยมีการจ้างครูชาวต่างชาติมาสอนศิลปวิทยาการจำนวนมาก เกิดสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบตะวันตก ทั้งโรงเรียนจนกระทั่งถึงมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีศักดิ์ วลลิโกดม (2554) ได้ศึกษาพัฒนาการสังคม-วัฒนธรรมไทย

ที่ได้กล่าวถึงยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมไทย สมัยรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมไทยให้เจริญเทียบเท่าสังคมโลกตะวันตก เช่น การแต่งกายให้ทันสมัย การบังคับให้ประชาชนสวมหมวกออกจากบ้าน การบังคับให้เลิกเคี้ยวหมาก ฯลฯ ดังนั้นบุคคลที่ได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศกลับมารับราชการ หรือแม้กระทั่งพระเจณดุริยางค์เองที่มีภาพลักษณ์ของการแสดงออกแบบนักดนตรีตะวันตกและนักวิชาการดนตรีตะวันตก ก็คือผู้นำกระแสของความเป็นศิวิไลซ์แบบตะวันตกนั่นเอง

3. อิทธิพลของพระเจณดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาคนตรีแบบตามอัธยาศัย

เป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจตามศักยภาพของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมและโอกาส โดยสามารถศึกษาจากบุคคลผู้มีประสบการณ์ที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งพระเจณดุริยางค์ได้สอนดนตรี และได้อุปถัมภ์คำชูลูกศิษย์หลายคนจนกลายเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ เขมชาติ เทพไชย (2557) ได้ศึกษาเรื่องพระเจณดุริยางค์ : ปุชนิย์บุคคลดนตรีสากลของไทย ได้กล่าวว่าพระเจณดุริยางค์ ได้ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา ทางดนตรีตะวันตกให้แก่เยาวชนและนักดนตรีรุ่นใหม่ ๆ จนมีลูกศิษย์หลายคนที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้าง เช่น จำอากาศเอกสง่า อารัมภีร์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ.2531 และพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตสานต์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ.2555

จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการศึกษาคนตรีทั้ง 3 ระบบ ในประเทศไทยนั้น พระเจณดุริยางค์มีอิทธิพลในการผลักดันให้สังคมไทยเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีตะวันตกอย่างกว้างขวางภายใต้บริบททางสังคมที่ต้องการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความทันสมัย และยังคงปรากฏข้อมูลเอกสาร ทางวิชาการดนตรีและข้อมูลบุคคลที่ยังคงได้รับอิทธิพลทางดนตรีจากพระเจณดุริยางค์จนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยใช้

ควรมีการทำการชำระชีวิตประวัติของพระเจณดุริยางค์ ที่เขียนไว้ในบันทึกความทรงจำของพระเจณดุริยางค์ เนื่องจากมีข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับรายชื่อของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์สำคัญที่พระเจณดุริยางค์ไม่ได้ระบุไว้ในบันทึก เพื่อผู้สนใจศึกษาจะสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ได้สะดวกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประเด็นบทบาทในฐานะนักวิชาการทางดนตรีในการอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทย เนื่องจากพระเจนดุริยางค์ได้มีบทบาทสำคัญในการบันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากลในสมัยรัชกาลที่ 7 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และ

พระเจนดุริยางค์ยังได้เขียนตำราที่รวบรวมความรู้ทางดนตรีไทยให้ชาวตะวันตกได้ศึกษาดนตรีไทย ซึ่งควรศึกษาทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ วิพากษ์ ผลงานวิชาการทางเผยแพร่ความรู้ทางดนตรีไทยของพระเจนดุริยางค์ในหลายแง่มุม จะทำให้เกิดการความรู้และข้อสังเกตใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เชมชาติ เทพไชย. (2557). พระเจนดุริยางค์ : ปุชนียบุคคลดนตรีสากลของไทย. *เพลงดนตรี*, 20(6), 16.
- เจนดุริยางค์, พระ. (2497). *บันทึกความทรงจำของพระเจนดุริยางค์*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- เฉลย ภูมิพันธุ์. (2530). *การประสานเสียง*. บุรีรัมย์ : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สหวิทยาลัยอีสานใต้.
- ชญานันต์ ปัญญาเพชร. (2557). *ศิลปะร่วมสมัยไทยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคมในทศวรรษที่ 1990*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฏฐา ไสยคุณานุรักษ์. (2546). *ทฤษฎีดนตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐธ สุทธิจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). *สังคินิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิชา โพธิเวส. (2558, 5 เมษายน). *อดีตสารวัตรแผนกดุริยางค์ตำรวจ กองสวัสดิการกรมตำรวจ พ.ศ. 2529-2532* [สัมภาษณ์].
- มนตรี ตรีโมท. (2516). *พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ใน ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ครูสภา ลาตพรวา.
- มนัส ปิติสานต์. (2558, 28 พฤศจิกายน). *ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล) พุทธศักราช 2555* [สัมภาษณ์].
- บพิตร คำหัน. (2560). *อิทธิพลของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อการศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรจง ชลวิโรจน์. (2542). *การประสานเสียง*. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ. (2559). *รายงานการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ประจำปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพฯ : กองดุริยางค์ทหารอากาศ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน.
- ร้านหนังสือลุงทอง. (2559). *หนังสือมือสอง: ดนตรี-ศิลปะ*. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน พ.ศ. 2559, จาก <http://www.lungthong.com>.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2554). *พัฒนาการสังคม-วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). *แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สยามบรรณาคม. (2559). *ดนตรี-การละคร*. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน พ.ศ. 2559, จาก <http://www.digitalrarebook.com>.

Translated Thai References

- Chen Duriyanga, Phra. (1954). *Memory of Phra Chen Duriyanga*. Bangkok : n.p. [in Thai]
- Cholwiroj, B. (1999). *Harmony*. Bangkok : Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. [in Thai]
- Khao-han, B. (2017). *Phra Chen Duriyanga's Influence on Western Music Education in Thailand* (Unpublished doctoral dissertation). Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand. [in Thai]
- Lung Thong Book Store. (2016). *Second Hand Book: Music – Arts*. Retrieved June 2016, from <http://www.lungthong.com>. [in Thai]

- Phumiphanthu, C. (1987). *Harmony*. Buriram : Sector of documents and textbooks, Office of academic promotion, United Colleges of the Lower Northeast. [in Thai]
- Panyapetch, C. (2014). *Thai contemporary arts under the postcolonial concept in the 1990s* (Unpublished master's thesis). Silapakorn University, Bangkok, Thailand. [in Thai]
- Pitisan, M. (2015, 28 November). *National artist in performing arts (Thai popular music) in 2012*. An interview. [in Thai]
- Pothives, T. (2015, 5 April). Former police inspector, Orchestra Police Division, Police Welfare Department from 1986 to 1989. An interview. [in Thai]
- Royal Thai Air Force Orchestra School. (2016). *Self-assessment report (SAR), Royal Thai Air Force Orchestra School, academic year 2015*. Bangkok: Royal Thai Air Force Music Division. Security Forces Command. [in Thai]
- Office of the National Education Commission. (2008). *Guidelines for management of education according to the National Education Act*. Bangkok : The National Institute for Reforms of learning, Office of the National Education Commission. [in Thai]
- Siam Bannakom. (2016). *Music – Drama*. Retrieved June 2016, from <http://www.digitalrarebook.com>. [in Thai]
- Sokhatyanurak, N. (2003). *Theory of music* (4th Ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Suthajit, N. (2012). *Music education: Principles and essentials* (9th Ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Suthajit, N. (2014). *Western music appreciation* (10th Ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Thepchai, K. (2014). Phra Chen Duriyanga: Matriarch of Western Music in Thailand. *Song & Music*, 20(6), 16. [in Thai]
- Tramoth, M. (1973). *Phra Chen Duriyanga (Piti Vadyakorn) in A History of Teachers*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao. [in Thai]
- Valliphodom, S. (2011). *Thailand's social-cultural development*. Bangkok : Mueang Boran. [in Thai]